

Р І Ш Е Н Н Я

про затвердження роз'яснення щодо застосування окремих положень частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики розглянув та затвердив на своєму засіданні 19 серпня 2026 року (протокол № 225) роз'яснення щодо застосування окремих положень частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Відповідно до частини третьої статті 21 Закону № 116/95-ВР комітети з питань, віднесених до предметів їх відання, мають право надавати роз'яснення щодо застосування положень законів України і такі роз'яснення не мають статусу офіційного тлумачення.

Постановою Верховної Ради України «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» від 29 серпня 2019 року № 19-ІХ утворено Комітет з питань правової політики, а відповідно до пункту 16 додатку до цієї Постанови до його предмету відання віднесено питання судоустрою, статусу суддів, забезпечення безпосередньої участі громадян у здійсненні правосуддя.

1. Відповідно до частини першої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (далі – Закон № 1402-VIII) суддівська винагорода регулюється цим Законом та не може визначатися іншими нормативно-правовими актами.

Законом № 4905-ІХ Верховна Рада України внесла зміни до частини третьої статті 135 Закону № 1402-VIII, доповнивши її абзацом такого змісту: «Для визначення базового розміру посадового окладу судді не може застосовуватися інша вартісна величина, ніж прожитковий мінімум для працездатних осіб, передбачений абзацом четвертим частини другої статті 1 Закону України «Про прожитковий мінімум», у розмірі, встановленому для цієї соціальної і демографічної групи населення законом України про Державний бюджет на відповідний рік».

Згідно з пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 4905-ІХ він набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування. Цей Закон офіційно опубліковано в газеті «Голос України» від 24 червня 2026 року № 123.

Тобто, Закон № 4905-ІХ набрав чинності 25 червня 2026 року та його виконання є обов'язковим для всіх органів державної влади, зокрема головних розпорядників бюджетних коштів, Міністерства фінансів України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України.

Ухваливши вказану норму, Верховна Рада України чітко та однозначно

визначила у законі про судоустрій спосіб обчислення розміру суддівської винагороди, який відповідає визначеним у Конституції України засадам виплати належної суддівської винагороди.

15 червня 2026 року Україна та Європейський Союз офіційно відкрили перший переговорний кластер «Основи» (Fundamentals), який є одним із ключових етапів переговорного процесу щодо вступу до Євросоюзу. ЄС оцінює в межах цього кластера успішність реформ у сфері правосуддя, функціонування демократичних інституцій та боротьби з корупцією. Згідно із правилами кластер «Основи» відкривається першим, а закривається останнім у процесі вступу.

Закон № 4905-IX спрямований на виконання зовнішньополітичних зобов'язань України та реалізацію стратегічного курсу на набуття повноправного членства в Європейському Союзі.

Ухваленням і реалізацією цього Закону Україна виконує одне із зобов'язань відповідно до Розділу 23 «Судова влада та основоположні права» Дорожньої карти з питань верховенства права: «Постійне забезпечення судів, органів та установ системи правосуддя належними фінансовими та людськими ресурсами; забезпечення конкурентного рівня суддівської винагороди для суддів та заробітної плати для працівників апарату судів, інших органів та установ системи правосуддя з урахуванням навантаження, значущості та відповідальності роботи».

Відповідно до статті 130 Конституції України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя, а розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії (стаття 8 Конституції України).

Згідно статті 68 Конституції України кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України.

Відтак, розмір суддівської винагороди не може встановлюватися у будь-якому іншому розмірі, аніж визначений законом про судоустрій, що прямо встановлено Конституцією.

2. Фінансове забезпечення судів і суддів є невід'ємною складовою частиною як незалежності окремого судді, так і незалежності всієї судової влади, на чому неодноразово акцентували міжнародні правові інституції.

У Висновку Консультативної ради європейських суддів № 28 (2025) наголошено, що суддівська діяльність є складною та вимагає роботи в умовах численних структурних, процедурних і соціальних тисків. До ключових викликів суддівської діяльності віднесено, зокрема, проблеми з фінансуванням.

Статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» встановлено з 1 січня 2026 року прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць встановлюється у розмірі 3328 грн для працездатних осіб.

Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що скасування

чи зміна законом про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій та законодавчого регулювання, передбачених у спеціальних законах, суперечить статті 6, частині другій статті 19, статті 130 Конституції України (Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020).

Незалежність суддів є невід'ємною складовою їхнього статусу. Вона є конституційним принципом організації та функціонування судів, а також професійної діяльності суддів, які при здійсненні правосуддя підкоряються лише закону. Незалежність суддів забезпечується серед іншого гарантуванням фінансування та належних умов для функціонування судів і діяльності суддів, їх правового і соціального захисту (Рішення Конституційного Суду України від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004).

Невиплата суддівської нагороди у розмірі, встановленому законом про судоустрій, є порушенням гарантій незалежності суддів.

Недотримання гарантій незалежності судді має наслідком порушення незалежності судової гілки влади та порушення встановленого законодавством України порядку функціонування судової системи.

Відповідно до статті 116 Конституції України Кабінет Міністрів України забезпечує виконання Конституції і законів України, забезпечує проведення фінансової політики, що покладає на Уряд обов'язок забезпечення виконання норм статті 130 Конституції України та статті 135 Закону № 1402-VIII.

Із цього приводу Комітет вважає за необхідне роз'яснити наступне:

3. Норма частини третьої статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» про те, що для визначення базового розміру посадового окладу судді не може застосовуватися інша вартісна величина, ніж прожитковий мінімум для працездатних осіб, передбачений абзацом четвертим частини другої статті 1 Закону України «Про прожитковий мінімум», в розмірі, встановленому для цієї соціальної і демографічної групи населення законом України про Державний бюджет на відповідний рік у взаємозв'язку з нормами частини другої статті 130 Конституції України, абзацу четвертого частини другої статті 1 Закону України «Про прожитковий мінімум» означає, що визначення базового розміру посадового окладу судді здійснюється виключно з розрахунку розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом України про Державний бюджет на відповідний рік.

Органи влади не наділені жодною дискрецією щодо незастосування вищенаведених норм, та щодо можливості обчислення розміру суддівської винагороди у будь-який інший спосіб.

Будь-який інший розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб або будь-яка інша вартісна величина, в тому числі «прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді», не може застосовуватися для визначення базового розміру посадового окладу судді.

Статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» прожитковий мінімум для працездатних осіб встановлений у розмірі 3328

Як вищий орган у системі органів виконавчої влади Кабінет Міністрів України забезпечує здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України; забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади.

РАДА
України

РАДА
ВЕРХОВНИЙ
ВІСНИК

Також, Кабінет Міністрів України зобов'язаний забезпечити розробку проекту Державного бюджету України на 2027 та наступні бюджетні роки з урахуванням потреби видатків органів та установ судової влади на виплату суддівської винагороди, розрахованої з розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого для цієї соціальної і демографічної групи населення Бюджетними деклараціями та проектами законів про Державний бюджет України на 2027 та наступні бюджетні роки.

В.І. ХИМЧЕНКО

Підписувач: Німченко Василь Іванович

Дійсний до: 10.05.2028 0:00:00

0012500

2318582